

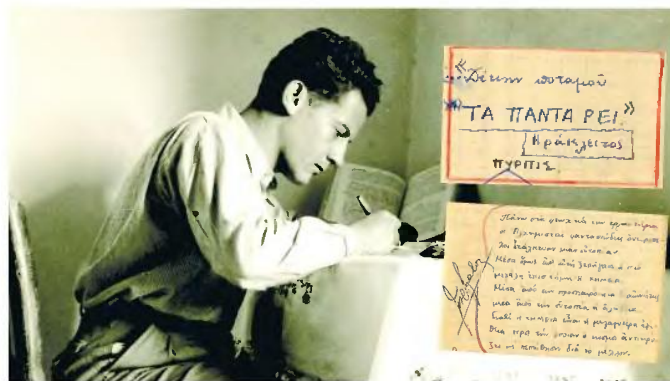
Κυριάκος Μάτσης: Ο ζητητής της αλήθειας

ΤΗΣ
ΔΟΣΙΑΣ ΚΑΜΟΔΡΟΜΟΥ*

Ο Κυριάκος Μάτσης, νεαρός μαθητής του Ελληνικού Γυμνασίου Αμμοχώστου (1943-1945), αλλά και αργότερα φοιτητής της Γεωπονικής Σχολής στη Θεσσαλονίκη (1946-1952) διατηρούσε προσωπικό ημερολόγιο. Σε αυτό κατέγραφε τους στοχασμούς του ανθρώπου, πάντοτε με την εμπύκνωση που διέκρινε τον εξεταστικό χαρακτήρα του. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που καθόλα τα χρόνια της μαθητικής και φοιτητικής του πορείας, ο ίδιος εξεταστικός χαρακτήρας τον οδήγησε να ξεχωρίσει μέσα από την υψηλή «τέχνη» του γραπτού και προφορικού λόγου με ή χωρίς ακροατήριο, τον σεβασμό απέναντι στα ιερά και τα θεία, τον ζήλο που έτρεφε για ανθρωπιστικές αρχές, το απροσποίο πάθος και κατ' επέκταση την πολυδιάστατη πολιτική του δράση.

Η μελέτη ορισμένων και μόνο χειρόγραφων ημερολογιακών καταχωρίσεων του Κυριάκου Μάτση, όπου παράλληλα με τις δικές του σκέψεις παρατίθενται ως σωρεία αποσπασμάτων αναφορών στα έργα ή τα κείμενα Ελλήνων και ξένων διανοούμενων, παραπέμπει στις ερμηνευτικές, αναλυτικές, οργανωτικές, διοικητικές και σαφώς τις ηγετικές ικανότητες που αναμφίβολα διέθετε και τις οποίες φρόντισε να καλλιεργήσει με αδιάλειπτο γνώμονα το γενικό καλό. Επιπλέον, μέσα από τις σημειώσεις του, συνειδησιακά καταδεικνύεται το ολοκληρωμένο πρόσωπο με πνευματική ωριμότητα που άφησε ως υποδειγματικό πρότυπο ήθους για τις μεταγενέστερες γενιές και ειδικότερα τους νέους ανθρώπους. Λες και προηγουμένως ή διασημόταν πως με τη λήξη του Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955 -'59, η Κύπρος αντί να λυτρωθεί, εν τέλει θα οδηγούνταν σε άλλες γεωπολιτικές περιπέτειες, όπου μόλις 96 χρόνια μετά την παραίτηση από τα κυριαρχικά της δικαιώματα, η Οθωμανική Αυτοκρατορία φορώντας ένα δόκητο εκσυγχρονισμένο προσώπιο, έβρισκε τις κατάλληλες προφορές για να ανακαταλάβει, έστω μέρος του νησιού. Ό,τι περιώθηκε από τον γραπτό και γεμάτο ουσίας λόγο του υπό μορφή προσωπικών φιλοσοφικών διατυπώσεων και μάλιστα χωρίς καθόλου περιστροφές, όσον αφορά τα βιώματα, τα λάθη, τις σκέψεις, τα συναισθηματικά ή ακόμη και τα ερωτήματα και προβληματισμούς που έθετε για τον ίδιο και το σύνολο, φανερώνουν τη -χωρίς υπερβολή- εγκυκλοπαιδική γνωσιολογική του κατάρτιση. Τούτο, καθώς μελετούσε συστηματικά τα κλασικά και σύγχρονα έργα όπως εκείνα του Θουκυδίδη,

του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του Κομφούκιου, του Σοπενχάουερ, του Νίτσε, του Μαρξ, του Ντοστογιέφσκι, αλλά και την ποίηση του Παλαμά, του Κάλβου, του Σολωμού και του Καβάφη. Αφετέρου, το γραφολογικό ύψος, το μέγεθος των γραμμάτων και ιδιαίτερα αυτή καθαυτή η υπογραφή του ήρωα, προσδιορίζουν αρκετά από τα προσωπικά του γνωρίσματα όπως την εξωστρέφεια, την αυτοπεθαρμία, τη λιτότητα, τη μετρημένη λογική, την αίσθηση «φιλοδοξίας», την αισιοδοξία, τη δημιουργικότητα, την ενεργητικότητα, την ανιδιοτέλεια, την ανεξαρτησία.

Γράφει ο Μάτσης:

«Εκ των ωραιότερων και θεμελιωδεστέων εννοιών αιτίνες συνδέονται με τα διάφορα φαινόμενα άμεσα λαμβάνουν χώραν εις την φύσιν είναι και αι του χώρου, του χρόνου, της μάξης, της δυνάμεως, της ύλης και της ενέργειας.

ΧΩΡΟΣ: Είναι η έννοια εκείνη ήτις μας δίδει την έννοιαν της πολλαπλότητας και της κινήσεως. Τον προσδιορίζουν με τρεις διαστάσεις: το μήκος, το πλάτος και το ύψος.

ΧΡΟΝΟΣ: Είναι υποκειμένη αντίληψις εξαρτώμενη από την ψυχολογικήν κατάστασιν ενός εκάστου. Αντικειμενικός τον αντιλαμβάνομεθα διά της αλληλοδιαδοχής των γεγονότων ως π.χ. την ημέραν και την νύκταν. Είναι εντελώς αδύνατον να φαντασθώμεν γεγονός μη λαμβάνον χώραν εντός της έννοιαι του χρόνου, όπως είναι αδύνατον να (φαντασθώμεν) αντιληφθώμεν αντικείμενον μη κατέχον θέσιν εις τον χώρον.

Ο χρόνος μετράται εις δευτερόλεπτα ήτοι 1/86.400 της μέσης αστρικής ημέρας. Τόσον η έννοια του χρόνου όσον και η του χώρου είναι

σχετικά ως παρατήρησεν και διετύπωσεν εις την περίφημον θεωρίαν της σχετικότητας ο μέγας Γερμανοεβραϊός σοφός του αιώνου μας, Einstein. Και όμως το υπέροχον πνεύμα της αρχαίας Ελλάδας προ 2.500 χρόνια ετών διά του στόματος του Επικούρου ανέπτυξε αυτό.

ΜΑΖΑ: Το σώμα διακρίνεται από δύο ιδιότητες. Την έκτασιν και την αδράνειαν.

Έκτασιν εννοούμεν την υπό του σώματος κατάληψιν χώρου εντός εις το διάστημα και αδράνειαν την αδυνατότητα του σώματος να μεταβάλη την κατάστασιν ηρεμίας ή κινήσεως εν η ευρίσκεται εις δεδομένην στιγμήν άνευ μεσολαβήσεως δυνάμεως τινός».

Σταθερότητα

Άλλοτε με το ίδιο στοχαστικό βελγνεκές στη σκέψη του, επιχειρεί να συγκεράσει τη θεωρία του Ηράκλειτου ότι ο κόσμος βρίσκεται κάτω από τη διαδικασία μιας ακατάπαυστης αλλαγής και τη θεωρία του Παρμενίδη ότι πέρα από τον μεταβαλλόμενο κόσμο, υπάρχει μια σταθερότητα που την εξασφαλίζει η νόσή μας. Πιο συγκεκριμένα γράφει:

«...Από του 7ου και 8ου αιώνας π.Χ. ήρχισαν να αναπτύσσονται θεωρίες περί των διαφορών ζητημάτων και έχομεν τον Θαλήν όστις εθεώρησε το Η2Ο ως το πρωταρχικόν στοιχείον του σχηματισμού του φλοιού της Γης. Ο Ηράκλειτος και ο Δημόκριτος έκαμαν επί της ύλης μελέτας και διέγνωναν την κίνησιν αυτής. Επίσης υποψιάσθησαν ότι η ύλη εκάστου σώματος δεν δύνανται να είναι τι το αυτοτελές και ιδιαίτερον και υπέθεσαν ότι θα υπάρχει συνείκεια της μεταξυ αυτής· διατύπωσαν ούτω τη θεωρίαν των αττωμάτων, δηλ. των στοιχείων τρόπον τινά. Ο Δημόκριτος πρώτος υπέθεσε ότι η ύλη δεν δύναται να τείνεται επ' άπειρον, αλλά

σταματά εις έν σημείον· πάσα περαιτέρω τμήσις είναι αδύνατος. (Ατομική Θεωρία). Ο ίδιος δε πρώτος διέγινωσεν την αφαίρεσιν της ύλης και χιλιάδας έτη προ του Lavoisier διατύπωσεν τον περίφημον «μηδέν ή εκ του μη όντος γίνεσθαι· μηδέν εις το μη όν φθείρεσθαι». Προηγουμένως δε ο Παρμενίδης διέτύπωσε το αυτό· επίσης εις τον Δημόκριτον σφειλεται η εύρεση του φαινομένου της ισομετρίας. Εις τα αξιοθαύμαστα δε αυτά πειράματα κατέληξαν οι Αρχαίοι μόνον διά του πνεύματος και άνευ μηδενός πειράματος».

Ο Κυριάκος Μάτσης όταν υπέγραφε την τελευταία σελίδα του τετραδίου (1946-47) επιζητούσε την όποια πρόοδο, τη δική του, του τόπου του, ολόκληρης της ανθρωπότητας. Γι' αυτό ακόμα και πριν κλείσει το τελευταίο φύλλο του συνταρακτικού αυτού ντοκουμέντου γράφει: «Slowly but steadily, humanity goes to progress». Δηλαδή, «Αργά αλλά σταθερά, η ανθρωπότητα προοδεύει».

Το ήθος του

Αυτό που έκαμε τον Κυριάκο Μάτση να διαφέρει δεν ήταν μόνο η μεθοδικότητα στον τρόπο μελέτης των μαθημάτων του, αλλά ξεχώριζε από το ήθος και τον χαρακτήρα του. Για παράδειγμα, μπορεί να έζησε στην Ελλάδα την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου, αλλά δεν τυχλώθηκε από τη μισαλλοδοξία και τον φανατισμό της εποχής. Πέθανε μαρτυρικά, αλλά τα διδάγματα της ζωής του παραμένουν ακόμα ζωντανά. Απέδειξε πως ο καθένας πρέπει να έχει ιδανικά στη ζωή του, να παλεύει γι' αυτά και να μην υποτάσσεται σε ό,τι και αν του προσφέρουν ως αντάλλαγμα, αλλά να παραμένει πιστός και αμετακίνητος σε αρχές και αξίες, ει δυνατόν και ηρωικά. Μας δίδαξε το μεγαλείο της ψυχής και του ορθολογισμού του, καθώς ποτέ δεν κατάφερε το μέρος να κερδίσει τη λογική.

Ο Κυριάκος Μάτσης αγαπούσε την Ελλάδα και την Κύπρο, αλλά κυρίως αγαπούσε τον άνθρωπο. Αγαπούσε τον καθένα που νότιζε με τον ιδρώτα του τη γη που πατούσε, κι ως γνήσιος πατριώτης θυσίαστικε γι' αυτή. Ταύτιστικε μαζί της αναδεικνύοντας την παντοτινή και βέβαιη υπόστασή της, παραπέμποντας στον στίχο του Βασίλη Μικαηλίδη πως: «Το 'νυν, αντάν να τρώ' την γην, τρώει την γην θαρκέται, μα πάντα τζέινον τρώεται τζάι τζέινον καταλέται».

«Όποιος δεν νικά, δεν έχει δικαίωμα να ζει» έγραφε στα ημερολόγιά του. Μετά από προδοσία, στις 19 Νοεμβρίου 1958, θυσίαστικε στο κρησφύγετό του στο Δίκωμο της Κερύνειας, βροντοφωνάζοντας στους αποικιοκράτες, «Αν θα βγω θα βγω πυροβολώντας».

*Υποψήφιος Διδάκτορας / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου